

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІДЕРСТВО»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	7 семестр (13 та 14 чверть)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7110>

Кафедра, що викладає

Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Інформація про викладача:

Комарова Катерина Володимирівна

доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/komarova/komarova.php>

E-mail: Komarova.K.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Лідерство» спрямована на формування у студентів системного уявлення про лідерство та розвиток лідерських навичок у підприємницькій діяльності. У сучасних умовах важливим фактором підвищення ефективності підприємницької діяльності стає розвиток лідерського потенціалу. Зміни, що відбуваються останніми роками в українському суспільстві вимагають формування в Україні якісно нової парадигми управління. Вирішальна роль у цих змінах належить управлінцям нової генерації – лідерам, що володіють сучасними управлінськими технологіями, вміють вирішувати соціальні та управлінські протиріччя і конфлікти. Отже сутність лідера полягає не так у власному розвитку, як у вмінні надихати людей навколо та переконувати їй у їхніх надзвичайних здібностях та цінностях.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо теорії та практики впливу на окрему особистість і групу, спрямовуючи зусилля на досягнення цілей організації та розвиток лідерських якостей у контексті сучасного бізнесу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Лідерство» є: формування наукового уявлення про соціально-психологічну природу лідерства, про сучасні виклики і вимоги щодо ефективного лідерства у сфері бізнесу; ознайомити з основними видами лідерства та їх проявами у різних сферах життєдіяльності особистості та суспільства; розшири уявлення студентів про власний потенціал лідера для подальшого особистісного та професійного розвитку.

3. Результати навчання (дисциплінарні)

- демонструвати вміння визначати та розвивати особисті лідерські якості, необхідні підприємцю для досягнення успіху;
- вміти ідентифікувати стиль поведінки лідера у галузі підприємництва та розуміти тенденції розвитку теорій лідерства;
- вміти виявляти лідерський потенціал, враховуючи особистісні риси бізнес-лідера;
- вміти налагодити комунікативну взаємодію, наставництво та співробітництво у підприємницькій діяльності;
- володіти навичками використання емоційного інтелекту та розвитку незалежного й творчого мислення у підприємницькій діяльності;
- ідентифікувати та використовувати джерела влади у міжособистісній взаємодії;
- вміти застосовувати на практиці знання про стратегічне лідерство у підприємницькій діяльності;
- вміти визначати способи просування відповідального та етичного лідерства у підприємницьку діяльність.

4. Структура курсу

	ЛЕКЦІЇ
1	1. Лідерство в бізнесі: сутність та актуальність сьогодення 1.1. Сучасне розуміння лідерства 1.2. Лідерство в сучасній управлінській парадигмі 1.3. Розвиток лідерських якостей у вимірах сучасного бізнесу 1.4. Роль лідера у формуванні ефективної команди
2	2. Еволюція теорій лідерства 2.1. Поведінковий підхід до лідерства 2.2. Ситуаційні теорії лідерства 2.3. Сучасні теорії лідерства
3	3. Лідер як особистість 3.1. Особистісні характеристики лідера 3.2. Цінності як індивідуальна характеристика особистості 3.3. Установки
4	4. Інтелект лідера 4.1. Ментальна модель і розвиток мислення лідера 4.2. Когнітивні якості бізнес-лідера та їх розвиток 4.3. Емоційний інтелект лідера 4.4. Управління особистісним стресом
5	5. Міжособистісні аспекти лідерства 5.1. Комунікативні навички лідера 5.2. Підтримуючі комунікації, наставництво і консультування 5.3. Мотивування діяльності персоналу 5.4. Надання прав і делегування повноважень

6	6. Влада і вплив як інструмент лідерства 6.1. Природа влади. Джерела влади та впливу 6.2. Трансформація влади у вплив 6.3. Стратегії впливу
7	7. Формування бачення та стратегічне лідерство 7.1. Сутність поняття «стратегічне лідерство» 7.2. Формування бачення майбутнього
8	8. Етичні аспекти лідерства 8.1. Етичне лідерство 8.2. Етичний кодекс бізнесу. Види і функції етичних кодексів 8.3. Корпоративний імідж: складові, способи формування 8.4. Гендерні особливості бізнес-лідерства
Тестове завдання (<i>лекційні теми 1 – 8</i>)	
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
1	Лідерство в бізнесі: сутність та актуальність сьогодення <i>Практичне завдання № 1</i>
2	Еволюція теорій лідерства. Стили лідерства. <i>Практичне завдання № 2</i>
3	Лідер як особистість. Лідерські компетенції підприємця. <i>Практичне завдання № 3</i>
4	Інтелект лідера. Емоційне лідерство. <i>Практичне завдання № 4</i>
5	Комунікативні навички лідера у підприємницькій діяльності. <i>Практичне завдання № 5</i>
6	Влада і вплив як інструмент лідерства. <i>Практичне завдання № 6</i>
7	Формування бачення та стратегічне лідерство. Роль лідера у створенні образу майбутнього торговельного підприємства. <i>Практичне завдання № 7</i>
8	Етичні аспекти лідерства. Роль етичного лідерства у забезпеченні конкурентних переваг торговельного підприємства. <i>Практичне завдання № 8</i>

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях здобувачі студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань на лекційних та практичних заняттях за умови, якщо здобута середня оцінка становитиме не менше 60 балів. Під час поточного контролю лекційна частина оцінюється в спосіб складання тестових завдань на тижнях контрольних заходів. Практична частина оцінюється якістю виконання практичних завдань (кейсів). Кожне завдання поточного контролю за лекційною та практичною частинами оцінюється за 100-бальною шкалою з подальшим усередненням їх значення.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання під час сесії – екзаменаційний тест. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

<p>Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)</p>	<p>Екзаменаційний тест проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Іспит відбувається у формі тестування (25 тестових запитань). Тестові завдання закритого типу, серед яких є завдання: з вибором однієї правильної відповіді з-поміж чотирьох або п'яти варіантів відповіді. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 4 бали. Максимальна кількість балів: 100.</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>Практичне заняття проводиться у форматі Case Study, де відпрацьовуються навички індивідуальної та командної роботи. Кожне завдання (розгляд та обговорення кейсів) оцінюється за 100-бальною шкалою з подальшим усередненням їх значення.</p>
<p>Лекційні заняття</p>	<p>Теоретична частина оцінюється за результатами виконання тестового завдання (20 тестових запитань закритого типу). Максимальна кількість балів: 100.</p>

6.4 Критерії оцінювання кейсів доводяться викладачем до відома здобувачів вищої освіти перед початком практичного заняття у вигляді правил та умов отримання оцінки. Матеріали кейсу мають відображати актуальні проблеми, з якими виконавці можуть мати справу у професійній діяльності.

Правильність, точність і повнота відповіді. При самостійному вирішенні кейсу здобувач ґрунтовно відповідає на питання кейсу, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння. Відповідь складається з правильного результату, доцільного і логічного теоретичного обґрунтування виконаних розмірковувань.

Загальні критерії оцінювання кейсів.

Здобувач отримує бали відповідно до ієрархії, як результат виконання визначених у кейсі завдань:

Високий (100-90 балів): уміння чітко виявляти проблеми, ґрунтовні оригінальні пропозиції щодо вирішення проблемної ситуації, заданої у кейсі, високу спроможність застосування здобутих теоретичних знань з дисципліни у практичних ситуаціях, використання цікавого додаткового фактичного матеріалу (наприклад, статистичних даних для обґрунтування власної позиції), уміння логічно, послідовно викладати своє

бачення у процесі обговорення, здатність якісно подавати свою позицію у різних формах (наприклад, у вигляді презентації).

Середній (89-74 балів): уміння чітко виявляти проблеми, наявні пропозиції щодо вирішення проблемної ситуації, заданої у кейсі, наявність у відповіді теоретичних знань з дисципліни у практичних ситуаціях, уміння викладати власне бачення у процесі обговорення, результат виконання поданий у заданій формі.

Достатній (73-60 бали): пропозиції, що частково вирішують проблемну ситуацію, задану у кейсі, присутність у відповіді теоретичних знань з дисципліни, але допущені суттєві недоліки щодо обґрунтування позиції, мови викладу, форм подання.

Низький (від 0 до 59 балів): пропозиції, що або взагалі не мають стосунку до вирішення проблеми або частково вирішують проблемну ситуацію, задану у кейсі, слабка присутність у відповіді теоретичних знань з дисципліни, допущені суттєві недоліки щодо обґрунтування позиції, що ставлять її під сумнів, мова викладу та форми подання лише частково відповідають професійному рівню або взагалі не відповідають.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://cutt.ly/IBesJEc>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом. Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про

відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Комарова К.В. Коляда С.П. Лідерство : навч. посіб. Дніпро : УМСФ, 2017. 430 с.
2. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. Полтава : ПУЕТ, 2016. 375 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8927>.
3. Лідерство на публічній службі : навч. наоч. посіб. / Н.Т. Гончарук, К.В. Комарова ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Електрон. дані. Дніпро : НТУ «ДП», 2024. URL : <https://surl.li/yaxgqo>.
4. Комарова К.В. Організаційний аспект управління персоналом: культура, команди, комунікації. Публічна служба : навч. посіб. / С.М. Серьогін, Н.А. Липовська, Є.І. Бородін. [та ін.] ; за заг. ред. С.М. Серьогіна. Дніпро : ГРАНІ, 2018. С. 166 – 179. URL: <https://surl.li/qkvkjy>
5. Лідерство та комунікації в організації : навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. URL: <https://surl.li/niotsc>
6. Daft, R. L. The Leadership Experience. Cengage Learning. 7th Edition. Copyright. Published, 2018. 528 p. URL: <https://library.ucyp.edu.my/wp-content/uploads/2024/01/The-Leadership-Experience-Daft-R.L.-7ed.pdf>

Додаткові

1. Гоулман Д., Бояціс Р., Маккі Е. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. В. Глінка. Київ : Наш формат, 2021. 288 с. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>.
2. Гребешкова О. М., Малярчук О. Г., Кубарева І. В. Лідерство та партнерство в бізнесі: Практикум. К.: КНЕУ, 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/363892917_LIDERSTVO_TA_PARTNERSTVO_V_BIZNESI_Praktikum.
3. Коллінз Дж. Від хорошого до величного. Чому одні компанії прориваються, а інші – ні / пер. з англ. О. Савчин. Київ : Наш формат, 2017. 368 с.
4. Кові Ст. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Потужні інструменти розвитку особистості / Ст. Кові. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2024. 512 с.
5. Комарова К.В. Управління персоналом в органах публічної влади : навч. посіб. / С.М. Серьогін, Є. І. Бородін, К.В. Комарова, Н.А. Липовська. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 200 с. URL: <https://surl.li/mcajen>.
6. Ланкастер Дж. Лідерство в стилі LEAN: шлях до постійного вдосконалення вашого бізнесу. Вид-во : Lean Institute. 2024. 240 с.
7. Лідерські якості в професійній діяльності / Романовський О. Г., Резнік С. М., Гура Т.В., Панфілов Ю.І, Голоवेशко Б.Р., Бондаренко В.В., за заг. ред. О. Г. Романовського. Харків: НТУ«ХП», 2017. 143 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/175d90fe-926e-409b-967b-81e263a61b0d/content>.

8. Максвелл Джон. Розвинуь лідера в собі 2.0. Як впливати на людей і вести їх за собою. Брайт Букс, 2024. 224 с.
9. Нестуля О.О., Нестуля С.І., Кононец Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ, 2018. 241 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_2161_63367800.pdf.
10. Про лідерство. 10 найкращих статей з Harvard Business Review. Пер. з англ. О. Лобастової. К. : Вид. група КМ-БУКС, 2018. 216 с.
11. Психологія управлінської діяльності лідера: навч. посіб. / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко. Харків, 2017 р. 100 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/bdf74bd3-6f74-4174-bb3d-5012f0eb7935/content>.
12. Рубенштейн Д. Бути лідером. Мудрість від тих, хто змінив правила гри. Вид-во: Лабораторія, 2021. 448 с.
13. Трансформаційне лідерство в міжнародному бізнесі: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-професійної програми «Менеджмент міжнародного бізнесу» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р. Дунська, КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 84 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/a1b88bee-ead4-4d20-9d4a-fb7d00086972/content>.
14. Школа бізнесу. [Електронний ресурс]. : [офіц. сайт] / ННЦ ШКОЛА БІЗНЕСУ НТУ «Дніпровська політехніка». URL: <https://pe.nmu.org.ua/ua/bs/index.php>. – Назва з екрана.